

technologii, její základní parametry výkladu jsou nesporně přínosné. Protože vcelku správně autor uvádí, že médium je především sociální a intelektuální prostředí, které je strojem vytvářeno.

Chápeme-li totiž technologii jako ideologii, pak můžeme s jistou dávkou opodstatnění prohlásit, že ideologie médií v tomto ohledu představuje model úspěšně fungující frašky pokroku vědění, jehož možnou finalitou je metaideologie kýče.

Možnost, že se nakonec „ubavíme“ k smrti, je tak vcelku na místě.

Jiří Bystřický

Stanislav Brouček, Africký deník Heleny Šťastné-Bübelové. Nová tiskárna s. r. o. v Pelhřimově ve spolupráci s Etnologickým ústavem Akademie věd ČR v Praze. Grafická úprava: Václav Zeman. Fotografie: Helena Šťastná-Bübelová, Stanislav Škulina, Miroslav Zikmund a Stanislav Brouček. Kresby: Helena Šťastná-Bübelová. Praha 2001, 148 s.

Na počátku 21. století, v době, kdy jsme každodenně zahlcováni nejrůznějšími informacemi a také obrazovými zprávami i z těch nejvzdálenějších koutů světa, se může zdát, že knižní vydání osobního cestovatelského deníku z cesty do Afriky v poválečných letech 1946 až 1947, osloví málokoho. Ale opak je pravdou. Osobní výpověď, glosující realitu z individuálního pohledu, doplněná vlastními fotografiemi a kresbami o nám neznámém a stále ještě exotickém prostředí (i když zprostředkovaném tiskem) zůstává i dnes nezastupitelnou. A tak je tomu i s cestovatelskými zážitky a záznamy Heleny Šťastné-Bübelové, do nichž

nám dal nahlédnout Stanislav Brouček, který v rámci grantového úkolu (GA AV ČR, č. IAA 0058901, Emigrace jako způsob života) zpracoval cenný dokument české krajanky do čtivé tiskové podoby.

Knižní forma zpracování „Afrického deníku“ se skládá ze tří částí. První, nazvaná „Život v Africe, před Afrikou a po ní“ je věnována osobnosti a životním peripetiím autorky deníku Heleny Šťastné, rozené Bübelové. Text je funkčně proložen dnešními výpověďmi této ženy o minulosti i současnosti jejího života a moudrých životních postojích a názorech. („Žít v různých kulturách mi nikdy nedělalo potíže. Zajímáte-li se o své sousedy všech možných ras, náboženství a tradic, je dobrý styk s lidmi samozřejmostí. Tím, že jsem se stýkala s tolika různými lidmi, respektuji jejich způsob života, pokud mi nikdo nechce vnucovat, jak mám žít či co si mám myslet nebo říkat. Výhody světoběžníka jsou velké. Má větší rozhled, větší toleranci a ze všeho, co viděl, si může vždy vybrat nejlepší. Nekritizuje vše šmahem, ale jasně vidí nedostatky, kterých je všude dost.“)

Helena Bübelová se narodila 24. 7. 1920 v Berlíně. Čeští rodiče (Ludvík Bübel a Blažena Hutařová pocházeli z Příbyslavi a v Berlíně měli dámské krejčovství. V německém prostředí žila do svých 16 let. V roce 1937 se rodina přestěhovala do Československa a žila v tehdejší Německé (dnes Havlíčkově) Brodu. V Čechách se Helena vdala za Josefa Lukeše a s ním a jeho přáteli manželé Škulinovými plánovali za války cestu do Afriky. Josef Lukeš padl v květnovém povstání a Helena (tehdy Lukešová) odjela v roce 1946 se Škulinovými sama, aby pomohla svými schopnostmi realizovat plánovanou výpravu do střední Afriky. Únor 1948 ji zastihl v Keni a padlo rozhodnutí v Africe zůstat. V roce 1953 se vdala za Baťovce

Vladimíra Štastného a přesídlila s ním na Madagaskar, kde se jí narodily tři děti. V roce 1960 se všichni přestěhovali do Francie a od roku 1964 do současnosti žije Helena Štastná-Bübelová ve své vile v Nice.

Ve druhé části publikace se Stanislav Brouček zaměřil na specifickou analýzu osobitých autentických textů „Afrického deníku“, a to nejen ze spektra pohledu faktografického, ale i dobově podmíněného. („Když střední Afriku na zlomu čtyřicátých a padesátých let dvacátého století poznávala, věřila, že *bylo třeba Africe pomoci*. O deset let později jako francouzská občanka došla podle sebe k definitivnímu názoru, že *Afrique už není pomoci*.“)

Třetí stěžejní část knihy tvoří přepis textů z deníkových záznamů Heleny Štastné-Bübelové, textů strojopisně zaznamenaných s malým časovým odstupem od autentických prožitků v době od května 1946 do června 1947. Tyto texty byly po 52 letech od svého vzniku samotnou autorkou upraveny pouze v minimální míře a jsou tak v původní podobě představeny dnešním čtenářům.

Součástí prezentace „Afrického deníku“ je kromě autorova doprovodného textu i velké množství fotografií a kreseb dokumentujících nejen cestu do Afriky a několikaletý život v Keni a na Madagaskaru, ale i další životní osudy Heleny Štastné-Bübelové včetně současného života ve Francii.

Stanislav Brouček v „Africkém deníku Heleny Štastné-Bübelové“ předkládá široké čtenářské veřejnosti nejen velice poutavý autentický dobový text, ale i zasvěcenou analýzu života české ženy v dlouhodobé emigraci. A tato problematika si jistě najde čtenáře jak mezi odborníky, tak i mezi laiky.

Miloslava Turková

Reise durch den Iran. Text Jean Hureau. Překlad Waldemar Sonntag. Theheran, Yassavoli Verlag 1999.

V Íránu vydaná kniha „Cesta Íránem“ doprovázená 169 fotografiemi a o 128 stranách, je překladem francouzské knihy *L'Iran aujourd'hui*, vydané v Paříži v roce 1999. Je dělena na části nazvané: „O půdě a lidech“, „Umění Íránu“ a také obsahuje hlavní část nazvanou „Města a krajina“ (str. 29–127). Topograficko-historicko-etnologický rozbor analyzuje 28 íránských měst včetně archeologických památníků.

Cílem knihy je otevřít Írán světu, proto v knize nejsou zdůrazňovány politické události ani náboženské aspekty. Je pravda, že těm druhým nebylo možné se zcela vyhnout, protože íránská islámská architektura je nejenom souborem historie íránského stavebnictví, ale i příkladem moderního stavitelství, jak to dosvědčuje i mešita v Teheránu (s. 18).

V městě Komnu, Qom, Kum nelze vynechat jeho religiózní význam nejen pro celý Írán, ale i pro šíitský svět, v němž vévodí mauzoleum prorokovy dcery Fátimy (s. 91). Město je po Kerbelé a Nadžafu, ležícím v Íráku, cílem statisíců šíitských poutníků.

Knihou obsahuje, pro lepší orientaci, několik přepisů názvů íránských měst. Není to důsledkem nedostatečných pravidel, ale naopak snaha podat věrný přepis s výslovností u obecných íránských etnik.

Národopisně cenné fotografie zachycují např. loděnici tradičních lodí dhau v přístavu Bandar Abbás, které jsou rozšířeny nejen v Perském zálivu, ale i celém Indickém oceánu.

Íránským etnikům je věnována řada částí práce, ať již se týká kurdského